

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ЯК КЛЮЧОВИЙ ЕЛЕМЕНТ АКТИВІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

САМОШКІНА І.Д., к.е.н., доцент Сумський національний
аграрний університет,

Салогуб Д.О., магістрант спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та
страхування», Сумський національний аграрний університет

З'ясовано сутність інвестиційної привабливості підприємства, визначено складові системи управління інвестиційною діяльністю підприємства, доведено значущість інвестиційної привабливості підприємства як ключового елементу активізації інвестиційних процесів.

Інвестиційна діяльність підприємств є однією із складників всієї фінансово-господарської діяльності підприємств, оскільки в сучасних умовах неможливо досягти успіху в бізнесі без перспективного планування, розширення діяльності, розробки нових і удосконалення продуктів, що вже випускаються, реалізації комерційно-ефективних інвестиційних проектів, що дозволяють покращити показники фінансового стану та конкурентоспроможність господарюючого суб'єкта.

Слід зазначити, що кризові явища останніх років в економіці країни негативно позначились на процесах інвестиційної діяльності, що, перед усім, обмежило доступ підприємств до інвестиційних ресурсів та зростання вартості їх залучення із диверсифікованих джерел. У зв'язку із цим питання підвищення інвестиційної привабливості господарюючого суб'єкта для потенційних інвесторів займають важливе місце в процесі управління ним інвестиційною діяльністю.

В умовах обмеженості внутрішніх і зовнішніх інвестиційних ресурсів, інвестиційна привабливість суб'єктів господарювання має дуже важливе значення[1, с.101].

Інвестиційна привабливість підприємства є безумовним чинником ефективного функціонування підприємств різних форм власності. Високий рівень інвестиційної привабливості формує та зміцнює видимі та приховані переваги перед своїми конкурентами.

Підвищення ефективності функціонування підприємства та його інвестиційної привабливості можна здійснювати за рахунок:

- створення нових виробництв у пунктах з найбільш доступними сировинними можливостями та поблизу зі споживачами готової продукції;
- реалізації інноваційних проектів;
- розширення та диференціації масштабів виробництва;

- модернізації виробництва та його технічного переозброєння ресурсозберігаючими технологіями та обладнанням.

Інвестиційна привабливість підприємства є узагальнюючим показником об'єкта інвестування з погляду доходності інвестицій, перспективності розвитку та рівня інвестиційних ризиків.

Інвестиції займають ключову позицію в сприянні успішному економічному розвитку не тільки підприємства, а й економіки країни в цілому[2, с. 28].

Для прийняття рішень щодо реалізації інвестиційних вкладень необхідно співставлення очікуваних у майбутньому позитивних надходжень, із витратами на капітальні вкладення.

Зазначимо, що стабільність політичної ситуації впливає на стабільність економічного життя, політична нестабільність призводить до відтоку капіталу, «розумової» еліти за кордон[3, с. 344].

Прикладна значимість питань щодо визначення інвестиційної привабливості підприємств не підлягає сумніву, оскільки без здійснення інвестиційних вкладень у господарюючі суб'єкти є неможливим зростання економіки та її стабілізація. Вирішення цієї проблеми забезпечує життєздатність підприємства у цілому.

Фінансовий аналіз як основний механізм, що забезпечує фінансову стійкість підприємства та оцінку його привабливості, для потенційних інвесторів є центральною ланкою у методиці визначення інвестиційної привабливості. Основною його метою є вивчення проблем, що виникають при оцінці фінансової привабливості підприємства для інвестора. У зв'язку з цим розглядаються аспекти аналізу фінансового стану підприємства, проводиться оцінка рівня рентабельності, кредитоспроможності, ефективності та фінансової стійкості.

Результатом фінансового аналізу підприємства є визначення основних напрямів підвищення інвестиційної привабливості підприємства, що аналізується.

Зазначимо, що на сьогодні, досить добре опрацьовані аспекти оцінки інвестиційної привабливості регіонів нашої держави та галузей промисловості, питання формування інвестиційних ресурсів підприємства за рахунок різноманітних екзогенних джерел фінансування, а також привабливості окремо взятих інвестиційних проектів.

Але, треба наголосити на тому, що існує багато суттєвих теоретичних моментів в інвестиційній привабливості підприємства, які потребують подальшої поглибленої розробки та їх реалізації на практиці. До цих моментів належить невизначеність інвестиційної привабливості підприємства як одного з ключових факторів, що входять до інвестиційного ринку країни.

Головною проблемою на сьогоднішній день є відсутність цілісного уявлення про систему якісних та кількісних факторів, спрямованих на визначення в сукупності інвестиційної привабливості підприємства.

Надані дані в періодичних друкованих виданнях, а також розміщені в мережі Інтернет методичні матеріали щодо оцінки інвестиційної

привабливості підприємств ґрунтуються лише на використанні або кількісних факторів, або якісних факторів. Цей факт не дозволяє враховувати всю сукупність фінансово-економічних, виробничих, маркетингових характеристик підприємства, що аналізується, що веде до похибок в аналізі та частково недостовірних висновків.

У зарубіжній літературі з інвестиційного менеджменту розглядаються лише аспекти теоретичної організації інвестування так званих, «due diligence – технологій», що є процедурою формування об'єктивного уявлення про досліджуваний об'єкт інвестування. Визначення міжнародної інвестиційної привабливості окремого підприємства як потенційного об'єкта інвестування здійснюється інвесторами в процесі визначення доцільності капітальних вкладень, вибору в придбанні альтернативних об'єктів і купівлі акцій окремих підприємств[4, с. 24].

Практично спрямовані методики розрахунку інвестиційної привабливості від провідних західних інвестиційних компаній та консультативних фірм є комерційною таємницею, недоступною для широкого кола наукової вітчизняної громадськості і зовсім не адаптовані до сьогоденних умов господарювання.

Отже, стає очевидною наукова та практична значимість даної проблеми, яка потребує поглибленого вивчення, для отримання найбільш об'єктивних даних про діяльність вітчизняних підприємств та покращення їх інвестиційної привабливості, як для внутрішніх, так і для зовнішніх інвесторів.

Досліджуючи методики оцінки інвестиційної привабливості підприємств зарубіжних та вітчизняних авторів, ми можемо зробити висновок про те, що сформувалося кілька підходів до інвестиційного аналізу.

Розглянемо кожен із них, окремо.

Ринковий підхід, який заснований на оцінці та аналізі зовнішньої інформації про підприємство. Такий підхід дозволяє достовірно оцінити вартість акцій організації та кількість дивідендів, які сплачує компанія своїм акціонерам. Для цього необхідно розрахувати такі показники:

- суму доходів, віднесених до загальної кількості коштів, вкладених у акції підприємства;
- відношення ринкової капіталізації до загального обсягу капіталу;
- середньозважену вартість капіталу;
- додану вартість організації на акціонерний капітал.

Вивчивши ринковий підхід до оцінки інвестиційної привабливості, можна дійти невтішного висновку про його недосконалість. По-перше, даний вид аналізу застосовується лише для тих підприємств, чиї акції розміщені на фондових біржах, тобто представлені на ринку цінних паперів. По-друге, ринкові котирування вартості акцій підприємства не дають повної інформації про її перспективи і не відображають стан справ на ринку.

Щодо вартісного підходу, то даний метод аналізу заснований на показнику «доданої вартості» та реалізується за допомогою трьох методів:

- метод економічної доданої вартості Стерну-Стюарта (EVA);

- метод доданої вартості акціонерного капіталу, запровадженого американським економістом Альфредом Рапопортом (SVA);
- метод доданої ринкової вартості (MVA).

Показник «додана вартість» є важливою категорією, що дозволяє оцінити відразу кілька економічних чинників, здатних вплинути на інвестиційну привабливість. Цей параметр моментально реагує на будь-яку зміну, а саме, підвищення інвестиційного ризику, зниження платоспроможності підприємства, втрата конкурентоспроможності компанії чи зниження рентабельності випуску продукції.

Додана вартість чи ринкова вартість бізнесу – це найважливіший показник, що віддзеркалює компетентність управління компанією.

Аналізуючи даний підхід, можна дійти невтішного висновку у тому, що він не є комплексним, а оцінює інвестиційну привабливість і прогнозує її зміни, ґрунтуючись на сьогоднішніх даних, не враховуючи можливі зміни у структурі управління підприємством.

На нашу думку, системний підхід до оцінки інвестиційної привабливості підприємства має бути заснований на принципі "компенсації можливих змін". Це означає, що механізм, що дозволяє оцінити інвестиційну привабливість, повинен враховувати всі можливі зміни у внутрішніх та зовнішніх структурах підприємства.

Щодо фінансового підходу, який заснований на аналізі внутрішньої інформації та використовує механізми оцінки економічної діяльності підприємства, то зазначимо, що для оцінки інвестиційної привабливості підприємства цей підхід враховує такі показники з фінансової звітності як чистий прибуток; вартість чистих активів підприємства; економічна додана вартість; акціонерна додана вартість; фінансові потоки підприємства тощо.

Цей підхід заснований на наступній методології:

- виявлення причин зростання заборгованостей (кредиторської, дебіторської) і, як наслідок, виявлення резервів для зниження фінансового навантаження на підприємство;
- оцінка рівня раціонального використання основних засобів виробництва;
- оцінка структури джерел позикових коштів та їх використання;
- оцінка запасів на складах.

Констатуємо, що у фінансового підходу є такі недоліки, як те, що фактичні показники підприємства можуть різнитися з фінансовими показниками, інвестор не має можливості оцінити підприємство на всьому тимчасовому проміжку (тільки на конкретний момент часу – фінансовий звіт), відсутня можливість порівняння кількох варіантів, що діють у різних галузях промисловості, тому що одні й ті ж самі фінансові показники трактуються по-різному.

Таким чином, інвестору необхідно використовувати декілька підходів для отримання найбільш повноцінної картини інвестиційної привабливості підприємства.

Отже, ефективна методика оцінки інвестиційної привабливості підприємств є основним інструментом під час вибору об'єкта інвестування. Вона дозволяє отримати об'єктивні дані про підприємство, оцінити стан фінансової стійкості на сьогоднішній день та перспективи його розвитку.

Список літератури

1. Крамаренко К.М. Інвестиційна привабливість підприємства та методичні підходи до її визначення. *Причорноморські економічні студії*. Випуск 10, 2016 С.101-104. URL: <http://bses.in.ua/journals/2016/10-2016/22.pdf> (дата звернення 19.11.2022)
2. Роганова Г.О. *International Journal of Innovative Technologies in Economy*. 4(24), June 2019. С.28-34.URL: <https://media.neliti.com/media/publications/320720-%D1%96%D0%BD%D0%B2%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B0-%D0%BF%D1%80%D0%B8%D0%B2%D0%B0%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%B2%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C-%D0%BF%D1%96%D0%B4%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%94%D0%BC%D1%81%D1%82%D0%B2-%D1%81-1e2c5f87.pdf> (дата звернення 18.11.2022)
3. Соболева Г.Г. Сутність управління інвестиційною привабливістю підприємства. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2018. Випуск 6(17). С 342-346. URL: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/17_2018/62.pdf (дата звернення 18.11.2022)
4. Дзеніс В.О., Дзеніс О.О., Шестакова О.А. Міжнародна інвестиційна привабливість підприємства. *Інфраструктура ринку*. Випуск 5, 2017, С.23-29. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/16684/1/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F%D0%86%D0%BD%D0%B2%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B0%20%D0%BF%D1%80%D0%B8%D0%B2%D0%B0%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%B2%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C%20%D0%BF%D1%96%D0%B4%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%94%D0%BC%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0%20%28%D0%94%D0%B7%D0%B5%D0%BD%D1%96%D1%81%2C%20%D0%94%D0%B7%D0%B5%D0%BD%D1%96%D1%81%2C%D0%A8%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0%29.pdf> (дата звернення 20.11.2022)

The essence of the enterprise's investment attractiveness is clarified, the components of the enterprise's investment activity management system are defined, the importance of the enterprise's investment attractiveness as a key element of the activation of investment processes is proven.

Відомості про автора

- а) прізвище, ім'я, по - батькові:** Самошкіна Ірина Дмитрівна
- б) вчене звання:** доцент
- в) науковий ступінь:** кандидат економічних наук
- г) місце роботи:** СНАУ, кафедра фінансів, банківської справи та страхування
- д) адреса для листування:** 40020, м. Суми, вул. Герасима Кондратьєва, 160, кафедра фінансів

Відомості про автора

- а) прізвище, ім'я, по - батькові:** Салогуб Денис Олександрович
- б) місце навчання:** СНАУ, магістрант спеціальності “Фінанси, банківська справа та страхування”
- в) адреса для листування:** 40020, м. Суми, вул. Герасима Кондратьєва, 160, кафедра фінансів, банківської справи та страхування